

4. Про створення технічного комітету стандартизації Судова експертиза : Наказ ДП «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» від 07.05.2018 № 125. URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=77374 (дата звернення: 20.08.2024).

5. «Стандартизація судово-експертної діяльності за міжнародними стандартами. Розрахунок та формування вартості експертногодини». URL: https://seu.in.ua/last_news/standartyzatsiya-sudovo-ekspertnoyi-diyalnosti-za-mizhnarodnymy-standartamy-rozrahunok-ta-formuvannya-vartosti-ekspertogodnyu/ (дата звернення: 21.08.2024).

6. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень: Наказ Міністерства юстиції України від 08.10.1998 № 53/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text> (дата звернення: 20.08.2024).

ПРО МОЖЛИВІСТЬ ФАХІВЦІВ ДСНС ПРОВОДИТИ ПОЖЕЖНО-ТЕХНІЧНІ ЕКСПЕРТИЗИ

Климаць Руслан,

кандидат технічних наук,

начальник відділу досліджень, статистики пожеж

та надзвичайних ситуацій

*Інституту державного управління та наукових досліджень
з цивільного захисту*

Із введенням у дію нового *Кримінального процесуального кодексу України* (далі – КПК України) [1] змінився порядок залучення співробітників Державної служби України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС) до дослідження пожеж, а по суті органи ДСНС, що виконували функції дізнання у справах про пожежі, виявилися практично відстороненими від даного процесу.

На сьогодні, майже всі кримінальні правопорушення, пов'язані з пожежами, розслідуються слідчими Національної поліції України, які в свою чергу з метою всебічного, повного і неупередженого дослідження обставин кримінального правопорушення, встановлення причин виникнення пожеж, а також обставин та умов, що сприяли їх виникненню, можуть залучати підрозділи територіальних органів ДСНС.

На практиці в ході провадження кримінальних правопорушень з метою з'ясування певних обставин вчинених злочинів, що потребують

спеціальних знань, зокрема, щодо дотримання законодавства у сфері пожежної безпеки, слідчі звертаються до інспекторського складу органів і підрозділів державного нагляду (контролю) ДСНС, зокрема – до фахівців дослідно-випробувальних лабораторій територіальних органів ДСНС (далі – ДВЛ), основним завданням яких відповідно до керівних документів з організації їх роботи [2] і є дослідження пожеж і встановлення причин їх виникнення.

Територіальні органи ДСНС залучаються слідчими Національної поліції України для встановлення причин виникнення пожеж, а також обставин та умов, що сприяли їх виникненню, відповідно до встановленого порядку [3].

Прийнятий Головним слідчим управлінням Національної поліції України порядок [3] у своїй першій редакції лише частково вирішив питання залучення спеціалістів ДСНС до дослідження пожеж і встановлення причин їх виникнення. Останні зміни внесені до нього буквально у лютому 2024 року [4].

В цілому, над проблематикою залучення спеціалістів до розслідування кримінальних правопорушень і використання спеціальних знань працювали Азаров Ю.І., Антонюк П.Є., Белкін Р.С., Ковальов В.В., Климаць Р.В., Коновалова В.Е., Лазебний А.М., Лук'янчиков Є.Д., Махов В.М., Павлова Н.В., Рафальський Є.О., Романюк Б.В., Сегай М.Я., Яремчук В.О. [5-8].

Зокрема, автором цієї роботи впродовж двох передвоєнних років проводилися активні дослідження та дискусії в колах фахівців сфери пожежної безпеки стосовно процесуальних аспектів залучення спеціалістів ДВЛ до участі в огляді місця пожежі та кримінального провадження у справах по пожежам [9-11]; щодо можливих форм їх залучення [12]; можливих шляхів вирішення проблеми залучення спеціалістів ДВЛ до участі у розслідуванні пожеж [13].

Окремі підстави залучення спеціалістів також містить [14], що визначає основні завдання пожежно-технічної експертизи та те, що перед нею можуть ставитися й інші завдання, пов'язані з провадженням у справі про пожежу, для розв'язання яких необхідні спеціальні знання в галузі пожежної справи.

Але ніколи не йшлося про дослідження пожеж фахівцями ДВЛ у якості судових експертів.

Закон України «Про судову експертизу» [15] статтею 7 визначає, що судово-експертну діяльність здійснюють державні спеціалізовані установи, їх територіальні філії, експертні установи комунальної форми власності, а також судові експерти, які не є працівниками зазначених установ, та інші фахівці з відповідних галузей знань у порядку та на умовах, визначених цим Законом.

Тож, спираючись на цю норму упродовж I-го кварталу 2024 року вперше в ДСНС задля підвищення рівня встановлення причин виникнення пожеж, обставин та умов, що сприяли їх виникненню (у порядку та на умовах визначених законодавством), фахівець ДВЛ Хмельницької області пройшов навчання та стажування в Національному науковому центрі «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М.С. Бокаріуса» Мін'юсту (м. Харків) та за рішенням Центральної експертно-кваліфікаційної комісії Мін'юсту отримав кваліфікацію судового експерта за експертною спеціальністю 10.8 «Дослідження обставин виникнення і поширення пожеж та дотримання вимог пожежної безпеки», в чому можна переконатися, звернувшись до Реєстру атестованих судових експертів [16].

Тож, наразі, єдиним підрозділом ДСНС, що має можливість виконувати пожежно-технічні експертизи є дослідно-випробувальна лабораторія Аварійно-рятувального загону спеціального призначення Головного управління ДСНС у Хмельницькій області.

Література:

1. *Кримінальний процесуальний кодекс України* від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2013, № 9-13, ст. 88.

2. Про затвердження керівних документів з організації роботи дослідно-випробувальних лабораторій територіальних органів ДСНС: наказ ДСНС від 03 червня 2024 р. № НС-614.

3. Про затвердження Порядку спільних дій Національної поліції України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень та інших подій, пов'язаних з пожежами: наказ МВС від 24 липня 2017 р. № 621 (зарєєстрований у Мін'юсті 14.08.2017 за № 998/30866). *Офіційний вісник України*, 2017, № 72, ст. 2216.

4. Про затвердження Змін до *Порядку спільних дій Національної поліції України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України* під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень та інших подій, пов'язаних з пожежами: наказ МВС від 08 лютого 2024 р. № 73 (зарєєстрований в Мін'юсті 23.02.2024 за № 275/41620). *Офіційний вісник України*, 2024, № 23, ст. 1504.

5. Азаров Ю.І., Рафальський Є.О. Особливості взаємодії слідчого з експертом (спеціалістом) на початковому етапі досудового

розслідування. *Науковий юридичний журнал: Юридична наука*. К.: № 10, 2014. С. 87-96.

6. Антонюк П.Є. Щодо сутності письмового пояснення спеціаліста у кримінальному провадженні. *Актуальні питання судової експертології, криміналістики та кримінального процесу*: Матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. / за заг. ред. О.Г. Рувіна, Н.В. Нестор; уклад. О.І. Жеребко, В.П. Колонюк, О.О. Садченко, О.В. Юдіна. К.: Видавництво Ліра-К, 2020. С. 47-49.

7. Климась Р.В. Проблемні питання залучення спеціалістів дослідно-випробувальних лабораторій ДСНС до дослідження пожеж і проведення експертиз по ним. *Актуальні проблеми юридичної науки та практики в XXI столітті*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука. Рівне: Видавничий центр «Гельветика», 2020. Ч. 2. С. 172-176.

8. Лук'янчиков Є.Д. Використання спеціальних знань у кримінальному провадженні. *Актуальні проблеми юридичної науки та практики в XXI столітті*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука. Рівне: Видавничий центр «Гельветика», 2020. Ч. 2. С. 176-180.

9. Серeda Д.В., Климась Р.В. Процесуальні аспекти залучення спеціалістів дослідно-випробувальних лабораторій територіальних органів ДСНС до участі в огляді місця події, пов'язаної з пожежею. *Науковий журнал: Південноукраїнський правничий часопис*. Одеса: № 1, 2020. С. 165-167. DOI: <https://doi.org/10.32850/sulj.2020.1.34>.

10. Серeda Д.В., Климась Р.В. Процесуальні підстави залучення фахівців дослідно-випробувальних лабораторій системи ДСНС як спеціалістів до участі в кримінальному провадженні у справах по пожежам. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. Lublinie: Fundacja Instytut Spraw Administracji Publicznej: vol. 1, № 5 (41), 2021. С. 264-270. DOI: <https://doi.org/10.51647/kelm.2021.5.1.38>.

11. Серeda Д.В., Климась Р.В. Залучення співробітників системи ДСНС як спеціалістів до участі у кримінальному провадженні у справах про пожежі. Процесуальний аспект. *Актуальні питання судової експертології, криміналістики та кримінального процесу*: матеріали III міжнар. наук.-практ. конф. / за заг. ред. Н.В. Нестор; уклад. О.В. Баулін, О.І. Жеребко, Т.П. Кривак, О.О. Садченко, А.В. Старушкевич, О.В. Юдіна. К.: Видавництво Ліра-К, 2021. С. 418-422.

12. Климась Р.В. Щодо можливих форм залучення спеціалістів дослідно-випробувальних лабораторій ДСНС до участі в кримінальному провадженні у справах по пожежам. *International*

scientific and practical conference «Legal sciences: research and European innovations»: conference proceedings. Czestochowa: «Baltija Publishing», 2021. С. 237-241. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-074-2-62>.

13. Климаш Р.В. *Можливі шляхи вирішення проблеми залучення спеціалістів дослідно-випробувальних лабораторій ДСНС до участі у розслідуванні пожеж. Юридична наука в XXI столітті: перспективні та пріоритетні напрями досліджень*: тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2021. С. 138-142.

14. Про затвердження *Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень*: наказ Мініюсту від 08 жовтня 1998 р. № 53/5 (zareєстрований у Мініюсті 03.11.1998 за № 705/3145). *Офіційний вісник України*, 1998, № 46, ст. 1715.

15. Про судову експертизу: Закон України від 25 лютого 1994 р. № 4038-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1994, № 28, ст. 232.

16. Реєстр атестованих судових експертів. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.rase.minjust.gov.ua/page/667>.

СУЧАСНИЙ СТАН ВИКОРИСТАННЯ ГРАФІЧНОЇ ФОРМИ ФІКСАЦІЇ ДОКАЗОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Коваленко Артем,

кандидат юридичних наук, доцент,

*старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії
публічної безпеки громад факультету № 2*

Донецького державного університету внутрішніх справ

Фіксація доказової інформації є невід'ємною складовою діяльності уповноважених осіб зі збирання доказів у кримінальному провадженні. Залежно від сутності таких відомостей та особливостей їх джерела (носія), суб'єкт доказування обирає сукупність прийомів, методів та науково-технічних засобів збереження доказової інформації, тобто певну форму її фіксації.

Однією з традиційних є графічна форма фіксації доказової інформації, яка полягає у відображенні об'єктів шляхом зарисовки (замальовування), або використання графічних знаків, котрі певним чином виражають